پوهاند محمد بشیردودیال / مختصات افغانستان/ محققین و مؤلفین

۲۰۲۳/۰۲/۰۶

د افغانستان په لوی قاموس کې د سر محقق عبدالله خدمتگار "بختاني" پېژندنه

عبدالله جان، چې وروسته په عبدالله خدمتگار "بختانی "مشهور شو، د ملا آقا جان طبیب زوی و، د ۱۳۰٤ ل. کال د سرطان په لسمه (۱۳۴۳هـ ق دلوی اختر په نهمه) د چهارشنبې د ورځې د څاښت په مهال د ننگرهار ولایت د سره رود د بختان کلاکې زیږیدلی و. موریې د سره رود د چهار باغ صفا اوسیدونکې وه. پلار یې دینی علوم لوستي وو اوهم یې طبابت کاوه . دځوانی تر عمره ننگرهار کې و، خو وروسته یې بیا تروفات کیدو پورې د کابل ښار د خیر خانې په دریمه برخه کې ژوند کړی دی.

لومړنی زده کړې یې له خپل مور و پلار څخه پیل او بیایې له نورو استادانو څخه پر مخ بیولي دي.عربي ژبه،دیني علوم ، فقه ، تجوید ، تفسیر ، حدیث ، اصول فقه ، اصول حدیث ، عقاید ، میراث ، صرف و نحو ، بدیع ، بیان ، معاني حکمت او منطق یې د ننگرهار او کابل په مدرسو او د کابل عربي دارالعلوم کې لوستي وو، چې د مولوي درجې ته رسیدلی و، پخوانی طب کې وارد و. عصري علوم یې د وخت له نصاب سره سم؛ په پښتو، دري/پارسي او عربي ادبیاتو، تاریخ ، جغرافیه ، فزیک ، کیمیا او بیالوژي یې (د بکلوریا په معیار) په خصوصي توگه مطالعه کړي وو . په فلسفه ، ټولنپوهنه ، سیاست او سیکالوژئ کې یې پراخه مطالعه درلوده.

ددیني علومو ، ادبیاتو ، طب او ریاضي مشهور او مهم استادان یې دادي : خپل مور او پلار ، د سره رود د قلعه نو حاجي ملا مدد ، د چهار باغ صفا د حضرت صاحب د جامع جومات خطیب ملا محمد حفیظ ، د حضرت صاحب د جومات د حافظانو د مدرسې مشر استاد حافظ ملک ، جناب نقیب صاحب طبیب، د علي خیلو ملا عبدالغني،د سره رود د شمسه پور مولوي عبدالله جان ، د خوږیانو د نکړ خیلو د جامع جومات خطیب مولوي میر عبدالواحد لوگړي، ملا عبدالودود معلم ، د قاسم یکه میرانو مولوي امین گل ، د لغمان د تیگرو د پشه اي کلي او سیدونکی مولوي عبدالرحیم ، د لغمان مولوي فیض الله ، د جناب نقیب صاحب خلیفه او د هغه د زامنو استاد مولوي محمد سعید سر روضه وال او ځیني نور.ترڅلورم ریدره پورې انگریزي ژبه یې د پغمان له ښاغلي محمد عمر قریشي معلم سره لوستي ده . په پښتو شعر او ادب کې یې لارښود استادان ، استاد گل پاچا الفت ، استاد قیام الدین خادم او استاد عبدالروف بینوادي. د روسي ژبې او ادبیاتو زده کړه یې د مسکو د لومونوسوف په دولتي پوهنتون کې تر سره کړې وه ، او د ژبې د تدریس او درسي موادو دتیارولو او د ترجمې د میتودونو کورسونه یې هم هلته په بریالیتوب پای ته رسولی و، نو د روسی ژبی ښه ژباړونکی و. سرمحقق بختانی د خپل ژوندانه زیاته برخه د هیواد په علمي ، تعلیمي ، څیړنیزو ، ادبي ، ژورنالیستي او ملي خدمتونو کې تیره کړې ده ، په دې لړ کې ۲۳ کاله په پښتو ټولنه او ۱٤ کاله د علومو اکادمۍ کې په علمي څیړنیزو فعالیتونو بوخت و .

هغه د ۱۳۲٥ هـ ل کال د حمل په لسمه د دولت د ماموریت لړۍ د ننگرهار ولایت د پوهنې مدیریت د ۱۱ مې رتبې مامور په توگه پیل کړه، په ۱۳۲٦ هـ ل کال د ننگرهار د مطبوعاتو په مدیریت کې د مامورینو د پښتو کورسونو د استاد په حیث مقرر شو. په ۱۳۳۱ ل. کال د اسد په میاشت کې د زیري جریدې مسئول مدیر او د پښتو ټولنې مسلکي غړی شو.د ۱۳۳٤ هـ ل. کال نه تر ۱۳۳۹ هـ ل کال پورې د ننگرهار د مطبوعاتو د مدیریت مرستیال او د پښتو کورسونو آمرو ، همدارنگه د (اتحادمشرقی) مجلې مسئول مدیر ، د مطبوعاتو د مستقل ریاست د نشراتو د ریاست مسلکي غړی ، د ننگرهار د مطبوعاتو لوی مدیر او د ننگرهار ورځپاڼې مسئول مدیر په توگه یې دندې تر سره کړې دي.په ۱۳۳۹ ل. کې د پښتو ټولنې مسلکي غړی شو . ددغې ټولنې د ادبیاتو لوی مدیر او بیا د رئیس مرستیال شو او په ۱۳٥٤ل. کې یې د څیړندوی علمي درجه تر لاسه کړه.وروسته د اطلاعاتو او کلتور په وزارت کې د هیواد ورځپاڼې مسئول مدیر، د خلکو د فرهنگ (فولکلور) د اداری آمر ، د پکتیا د مجلې مسؤل مدیر ، د هیواد د

ورځپاڼې رئيس او سر محرر په توګه وظيفې تر سره کړي دي . په ١٣٦٤ ل. کال د افغانستان د علومو اکاډمۍ علمي غړی شو ، دوه کاله د علومو اکاډمۍ د غړيتوب سره يوځای د افغانستان د ليکوالو د ټولنې مرستيال او لومړی منشی هم و. په ١٣٧٣ ل. کال تقاعد شو. خدمتګار بختانی د کابل پوهنتون د ادبياتو د پوهنځي د پښتو ادبياتو تاريخ د استاد په حيث هم خدمت کړی دی . په ١٣٨٢ ل. کال کې يو څه موده د "افغان يووالي" د اونيزې مسؤل مدير و ، او په هماغه کال د علومو اکاډمۍ د ضرورت له مخه يې تقاعد رفع او د ١٣٨٥ هـ ش د سنبلې تر پيله پورې يې ددې اکاډمۍ د مشر علمي غړي په توګه خپلو علمي وظايفو ته دوام ورکړ ترڅو چې تقاعد شو. کله چې تقاعد شوعلمي درجه ې (سر محقق) وه او همدا وخت يې د ژوند اتيايمه کليزه د افغانستان د علومو اکاډمی ، لخوا په يوه درنه علمي غونډه کې ونمانځل شوه. استاد د هېواد او سيمې مشهور دانشمند ، د ژبو ، ادبياتو او تاريخ تکړه څېړونکی، منلی شاعر، ماهر ژورنالست او فرهنګي ټولنيز ملي شخصيت و.

هغه په پښتو او دري/پارسی ژبو اشعار او نثر ليکل.له عربی او روسی ژبو څخه يې علمي.څېړنيزې او ادبي ترجمې کړې دي. د سلو په شاوخوا کې علمي او ادبي- تخليقی آثار، تاليفات او ترجمې لري او تر زرو زياتې ټولنيزې او سياسي مقالې او مرکې يې د هيواد او بهرنيو هيوادونو په رسنيو کې خپرې شوي دي.نوموړی د هېواد او بهر په ډېرو علمي - ادبي څېړنيزو غونډو ، سيمينارونو ، سمپوزيمونو او کنفرانسونو کې فعاله برخه اخستې ده . او په دی لړ کې يې پاکستان ، هندوستان ، عراق ، تاجکستان ، اوزبکستان ، قزاقستان ، روسيې ، سپينې روسيې ، اوکرائين ، ګرجستان ، ارمنستان ، ملداويې، جرمني، فرانسې، هاليند، بلجيم، پوليند، چک اوسلواکيې هېوادونو ته علمي فرهنګي سفرونه کړي دي. په پښتو، دري/پارسی، عربی او روسی ژبو پوره مسلط او انګليسی تر يوې اندازې زده وه، خو په انګليسی ژبه ليکنې او له انګليسی څخه ژباړې نه لري. ټولې ليکنې يې په پښتو، دری، عربی او روسې ژبو دي.

په ١٣٨٥ ل. کال يې د حج فريضه ادا کړه او په ١٣٩٠ ل. کال کې يې عربستان ته د عمري بختور سفر وکړ. په ١٣٩۴ ل. کې د دوهم ځل د عمري د ادا کولو لپاره ولاړ .

تردرې نوي کلنۍ پورې يې په سپينه ږيره په ډېر شوق و ذوق سره مطالعه کوله، قلم يې چلاو، د علم او ادب په خدمت کې بوخت و. دژمي موسم او پسرلي وخت کې به جلال اباد ته ته او د ننګرهار فرهنګي شخصيتونو او ځوانانو سره يې ملاقاتونه کول. استاد عبدالله خدمتګار بختانی د١٣٩۶هـ ل کال د عقرب د لومړي نيټې نه تر څلورمې نيټې پورې د ورپيښې ناروغۍ له امله د ملي امنيت په روغتون کې بستري و.د١٣٩۶ل. کال د جدي په مياشت کې د استاد ناروغۍ مخ په زياتيدو شوه او هغې مرحلې ته ورسيده چې د کار او علمي فعاليتونو نه پاتې شو او په بستر کې پريوت. د ١٣٩۶ هـ ل کال دحوت په پنځمه نيټه د شنبې د ورځې د ځابنت په مهال د ورپيښې ناروغۍ له امله د درې نوي کلونو په عمر وفات شو(انا لله و انا اليه راجعون) .د زرګونو مقالو ترڅنګ يې تاليف، ترجمه او تدوين شوی کتابونه دادي:

١. شعر او ادب – د پښتو د معاصر شعر او ادب څېړنه ، ټولونه ، سريزه او اهتمام د ١٣٣٣ ش< چاپ

٢. د زړهٔ راز – د شعرونو لومړۍ مجموعه - د ١٣٣٥ ش< چاپ .

٣. پښتانه د علامه اقبال په نظر کې – ١٣٣٥ ه ش .

۴. ميرزا عبدالرحيم رحيمی (احوال و اشعار) بزبان دری – ١٣٣٥ هش.چاپ دوم با افزونی ها _ ١٣٨٠ ش .

۵. پښتني خويونه - ادبي څېړنه - ١٣٣٥ ش .

۶. د ملنګ جان خوږې نغمې – ټولونه ، سمون ، سريزه او ترتيب – ١٣٣٥دوهم چاپ له زياتونو سره- ١٣٤٨ ش .

٧ . راز - د شعرونو دوهمه مجموعه _ ١٣٤٢ ش .

٨ . پښتو کلي څلورم ټوک – درسي کتاب ، ١٣٤٥ ش .

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړيکه ټينګه کړئ maqalat@afghan-german.de
يادونه: دليکنې د ليکنيزې بڼې پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليږلو مخکې په ځير و لولـئ

۹. شرنگ - د شعرونو درېيمه مجموعه - ۱۳٤٦ ش .

۱۰. توربرېښ - د پښتنو ملي تاريخي شفاهي سندرې – ټولونه ، ترتيب او سريزه - ۱۳٤۷ ش . دوهم چاپ - ۱۳۸۷ هـ ش .

۱۱. د خوشحال خان ختک رباعيات - دا کادميک متن جوړونه - له ملگرو سره - ۱۳٤۹ ش .

۱۲. ابربهارى – مجوعه ى اشعار دري ، ۱۳۵۱ ش .

۱۳. مرغلرې -د ادبي نثرونو مجموعه -۱۳۵۱ ش .

۱۴. د پښتوپټ - د لنډو د استانونو مجموعه - ۱۳۵۲ هـ ش .

۱۵. د خواجه عبدالله انصاري ژوند پېښي- د ۱۳۵۵ ش. دوهم چاپ، ۱۳۹۴ ش.

۱۶. ديونس خيبري ديوان - نقل ، سمون ، سريزه ، اکادميک متن او اهتمام – ۱۳۵٦ش .

۱۷. دپادري هيوز کليد افغانی - سريزه ، تعليقات او لغتنامه- ۱۳۵٦ ش .

۱۸. پښتانه شعرا ء څلورم ټوک – تذکره -۱۳۵۷ ش .

۱۹. د افغانستان سفر - له روسي نظم څخه پښتو منظومه ترجمه - ۱۳۵۷ ش .

۲۰ . پښتو چاپي آثار -ټولونه ، اوډنه او سريزه - ۱۳۵۷ ش .

۲۱. د گلوکر – د شعرونو پنځمه مجموعه - ۱۳۵۹ ش .

۲۲. څورب او خوار - د انتون چيخوف د داستانونو ترجمه - ۱۳۵۹ ش .

۲۳. د زړه آواز _ د شعرونو انتخابي مجموعه ۱۳٦۳ ش .

۲۴. شفق - د شعرونو مجموعه - ۱۳٦۳ ش .

۲۵. تذکرة الشعرا ء - تدوين ، سريزه او حواشي - ۱۳٦۳ ش .

۲۶. د باچا خان ليکونه لومړى ټوک - ټولونه ، اوډنه ، سريزه او حواشي - ۱۳٦۳ ش .

۲۷. زمونږ وطن د جرگو وطن - تاريخي - ۱۳٦٤ ش .

۲۸. د سولې اوآز ادئ قهرمان خان عبدالغفار خان -تذکره - ۱۳٦٦ ش .

۲۹. د بابا مشالونه - د باچا خان وجيزې - انتخاب ، ټولونه او سريزه ۱۳٦٦ ش .

۳۰. د اخلاص هديه - د خان عبدالغفار خان په باره کې شعرونه - ټولونه ، اوډنه او سريزه(۱۳٦٦) .

۳۱. د سولې او تفاهم د لیارې مبلغ - دوکتور سعيد افغانی -تذکره ۱۳٦٦ ش .

۳۲. پښتانه شعرا ء پنځم ټوک - تذکره ۱۳٦۷ش .

۳۳. سوله او سلام د اسلام په رڼا کې ۱۳٦۷ ش .

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارى ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړيکه ټينگه کړئ maqalat@afghan-german.de
يادونه: دليکنې د ليکنيزې بنې پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليږلو مخکې په ځير و لولئ

۳۴. د خان عبدالغفار خان اندونه او انځورونه - ټولونه ، اوډنه او سريزه ۱۳٦۸ ش .

۳۵. د ملي ادب اوژور ناليزم خادم - د استاد قيام الدين خادم تذکره - ۱۳٦۸ش . - دوهم چاپ ۱۳۸٦ -درېيم چاپ ۱۳۸۷ ش .

۳۶.داسلام تر پردي لاندې د پاکستان اسلامي ضد ماهيت ،۱۳۶۸ ش .

۳۷. فراقنامه – منظومه- ۱۳۷۸ ش .

۳۸.ادبي سوغات ،۱۳۸۰ ش .

۳۹. زما استاد الفت - تذکره او ادب څېړنه - ۱۳۸۰ ش .

٤۰. خوشحال خان او يو ځوفرهنګيالي خټک - تذکره او ادب څېړنه ۱۳۸۰ ش .

٤۱. ګلنامه - بولـله(۱۳۸۱ ش) .

۴۲. د ملي ادب او ژور ناليزم يو هير شوی خدمتګار شمس الدين قلعتکی - تذکره - ۱۳۸۱ ش .

۴۳ . ترنم دل - مجموعۀ اشعار دری - ۱۳۸۱ ش .

۴۴. ويرني - د شعرونو مجموعه - ۱۳۸۱ ش .

۴۵. خدمتګار د فقير خېل په کتب خانه کې - خاطرې او څېړني - ۱۳۸۲ ش .

۴۶. د قرآن شريف ځينې خطي نسخې- تجويدونه ، تفسيرونه ، مفسران او مدرسي (۱۳۸۳) .

۴۷.دعلم قراءت ضابطه ،۱۳۸۳ ش .

۴۸. د بياض ديوان - نقل سمون حاشيي او سريزه ۱۳۸۳ ش .

۴۹. زه ، ملنګ جان او خوږې نغمي - تذکره او خاطرې - ۱۳۸۳ ش .

۵۰. د باچا خان ليکونه -دوهم ټوک - ټولونه ، اوډنه ، سريزه او حواشي ۱۳۸٤ دوهم چاپ(۱۳۸۷)

۵۱. بشريت مجبور ورنجور در آستانه هزارۀ سوم ميلادی - اجتماعی سياسی - ۱۳۸٤ ش .

۵۲. پښتو پالنه او ژب څېړنه - ۱۳۸٤ ش .

۵۳.حماسه ويونکی مبارز شاعر اجمل خټک - ايډيټ ، سريزه او اهتمام - ۱۳۸٤ ش .

۵۴. د سيد جمال الدين افغان د ژوندانه هدف (۱۳۸۵)

۵۵. د هيلې د هيلۍ سپين وزر - بديعي ترجمي (۱۳۸٦) .

۵۶.ددين ستوری مولانا نجم الدين دهډې اخوانزاده - ۱۳۸٦ . - ستارۀ دين مولانانجم الدين اخونزادهء هده -ترجمۀ دری محترم فضل الرحمن فاضل(۱۳۸۷)

۵۷. د سپين غره په لمنو کښې - سياسي ، ټولنيزې ليکنې ۱۳۸٦ ش .

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړيکه ټينګه کړئ maqalat@afghan-german.de
يادونه: دليکنې د ليکنيزې بڼې پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليږلو مخکې په ځير و لولـئ

۵۸. شجرۀ پیر پټان -مرتب : غلام حبیب نوابی - تصحیح ، تنقیح، ایډیټ ، مقدمه و اهتمام۱۳۸٦ ش .

۵۹. د ګلګڅونو په ارمان - د څلوریزو مجموعه (۱۳۸۷)

۶۰. پیر افغانان د حکیم الله تصور لیکنه - ایډیټ ، سریزه (۱۳۸۷)

۶۱. بازتاب رویداد های تاریخی در سروده های ولسی پشتو - ۱۳۸۷.

۶۲. دوه ادبي لیکونه - ۱۳۸۷ ش .

۶۳. د کوشانی دورې ځینې یادګارونه- تاریخي، لرغونپوهنه (۱۳۸۷)

۶۴. د حج سفر - کیسي او خاطرې (۱۳۸۷)

۶۵. فخر افغان او افغانستان - ۱۳۸۷ ش .

۶۶. د نارنج بهار -تاریخي ، ادبي ، څېړنیز او طبي - ۱۳۸۸ ش .

۶۷. ابن سینا ادیب طبیب- ۱۳۸۸ .

۶۸. مصایب الدخان (د تمباکو زیانونه) ، ژباړه (۱۳۸۸)

۶۹. خوږې ترخې - د ادبي او انتقادي نثرونو مجموعه (۱۳۳٦)

۷۰. معاصر ادیبان - تذکره (۱۳٤۷).

۷۱. یودوه ګوټي کاغذ -د خدمتګار مکتوبات - (درې ټوکونه) ۱۳۸۸ ش .

۷۲. رنګین غوندي عذاب - د اجمل خټک ژوند او فن د ۱۳۸۸کابل، دوهم چاپ ۱۳۸۹ پېښور .

۷۳. تذکره نویسئ معاصر به ارتباط شعر دری در افغانستان .

۷۴. سیدو ملنګ - موزیکال اصلاحي ډرام او د هنري موضوعات(۱۳۸۹).

۷۵. د خدمتګار یوه ادبي موندنه (کشف) - ۱۳۸۹ ش .

۷۶. د ستر خدایي خدمتګار وياړلي یادونه (۱۳۹۰)

۷۷. د خدمتګار د ژوند سفر(افتوبیوګرافي)، لومړئ دوره نازولی ماشوم – ذکي شاګرد(۱۳۹۰) ۷۸.مناجات کن فیکون ۱۳۹۰ ش .

۷۹ - د عشق سوغات ،(کمین کلیات) ، د خدمتګار په زیار (۱۳۹۱)

۸۰ - ادبي لیکني ،لیکوال : عبدالقدوس پرهیز ، د خدمتګار په زیار (۱۳۹۲) .

۸۱. د غرونو پژواک (۱۳۹۲) .

۸۲. راحت زاخیلي د ناراحتي تولني شاعر (۱۳۹۲) .

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکني د لیکنيزې بنې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکي په ځیر و لولـئ

۸۳ ـ ژمنی گلونه ،لیکوال : عبدالقدوس پرهیز ، د خدمتگار په زیار (۱۳۹۲) .

۸۴ . دیوان خلیفه قاسم قاسمي چهار باغي - نقل ، تنقیح، مقدمه و تعلیقات (۱۳۹۲)

۸۵. تازه گلونه - د معاصرو شاعرانو د شعرونو انتخابي مجموعه ، انتخاب ، سمون او اهتمام (۱۳۹۴) دوهم چاپ(۱۳۹۶) .

۸۶. رسالۀ (تعاملات حقوقیه و جزائیه ملی نگارش عبدالرحمان پژواک ، استنساخ ، تصحیح ، تنقیح و پیشگفتار(۱۳۹۰) .

۸۷. د خدمتگار دزړه آواز (د خدمتگار د اشعارو کلیات - ۱۳۹۰)

۸۸. د ماشومانو لوبې ، لیکوال: سید محمد طاهر بینا ، د خدمتگار په زیار (۱۳۸۹)

۸۹. د خدمتگار د ژوند سفر(افتوبیوگرافي) د وینې زلمو له کاروان سره ، دوهمه دوره ، د افغانستان دعلومو اکاډمی (۱۳۹۴)

۹۰. پښتانه شعرا، شپږم ټوک- تذکره ، د افغانستان دعلومو اکاډمی (۱۳۹۱) .

۹۱. پښتانه شعرا ، اووم ټوک - تذکره ، د افغانستان دعلومو اکاډمی (۱۳۹۱) .

۹۲- د ادب څو ستوری، په مصر کي د افغانستان د سفارت فر هنګي څانګه (۱۳۹۴) .

۹۳- د دین څو ستوري په مصر کي د افغانستان د سفارت فر هنګي څانګه ،۱۳۹۴) .

۹۴- پیر هرات خواجه عبدالله انصاري لنډه تذکره، (۱۳۹۴).

۹۵- مقایسه نثر خواجه عبدالله انصاری پیر هرات و با یزید انصاری پیر روشان (۱۳۹۵) .

۹۶-مولانا منصور انصاری ، په مصر کي د افغانستان د سفارت فر هنګي څانګه ،۱۳۹۵.

۹۷- افغان ، افغانستان او اقبال، په مصر کي د افغانستان د سفارت فر هنګي څانګه ،۱۳۹۵ .

۹۸- شهید محمد موسی شفیق از ولادت تا شهادت ، ۱۳۹۵

۹۹- شفیق له ا مامته نه تر صدا رته په مصر کي د افغانستان د سفارت فر هنګي څانګه ۱۳۹۵

۱۰۰-دیوان سعیدی ، دیوان اشعار حضرت محمد سعید سعیدی مجددی ، تدوین ، تنقیح ، تصحیح و حواشي و مقدمه از پروفیسور عبدالله بختانی خدمتگار (۱۳۹۶).

معرفی سر محقق عبدالله خدمتگار "بختاني" در قاموس کبیر افغانستان

عبدالله جان، که بعداً با نام عبدالله خدمتگار "بختانی "مشهور وشناخته شد، فرزند ملا آقا جان طبیب بود که درسال ١٣٠٤ ش. به تاریخ دهم سرطان مطابق به (نهم عید اضحی۱۳۴۳) روز چهارشنبه موقع چاشت روز درقلعه ی بختان مربوط سرخرود ولایت ننگرهار چشم به جهان گشود. مادرش متولد وباشنده ی قریه ی چهار باغ صفا ولسوالی سرخرود ننگرهار بود. پدرش علوم دینی را به اتمام رسانیده بود و مصروف طبابت نیز بود . تا ایام جوانی درولایت ننگرهار زیسته است، ولی بعد از آن تا آخر زنده گی درحصه سوم خیر خانه مینه سکونت داشت.تعلیمات ابتدایی را از پدر ومادرش آغاز و بعداً اموزش باقیمانده را از استادان دیگر

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکني د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکي په ځیر و لولـئ

ادامه داد. لسان عربي، علوم دینی ، فقه ، تجوید ، تفسیر ، حدیث ، اصول فقه ، اصول حدیث ، عقاید ، میراث ، صرف و نحو ، بدیع ، بیان ، معاني حکمت و منطق را در مدارس ننگرهار و کابل و دارالعلوم عربي کابل تکمیل نمود، که به درجه ی مولوي ارتقا یافته بود، در طب باستانی یا یونانی میدانست. علوم عصري را طبق نصاب آن زمان فرا گرفته بود؛ ادب پښتو، دری/پارسي و عربي، تاریخ ، جغرافیه ، فزیک ، کیمیا و بیالوژي (به سویه ی بکلوریا) بشکل شخصي مطالعه نموده بود . در فلسفه ، جامعه شناسی ، سیاست و سیکالوژی مطالعه وسیع داشت.

دانشمندانی که برای ایشان حیثیت استاد را در علوم دیني ، ادبیات، طب و ریاضي داشتند، اینها اند: والدین شان ، حاجي ملا مدد قلعه نو-سرخرود، خطیب مسجد حضرت صاحب چهار باغ صفا ملا محمد حفیظ ، سرپرست مدرسه ی حافظان حضرت صاحب حافظ ملک، جناب نقیب صاحب طبیب، ملا عبدالغني، مولوي عبدالله جان قریه ی شمسپور-سرخرود، خطیب مسجدجامع نکرخیل خوږیانی، مولوي میر عبدالواحد لوگري، ملا عبدالودود معلم ، مولوي امین گل قریه ی یکه میران، مولوي عبدالرحیم درلغمان ، مولوي فیض الله در لغمان، مولوي محمد سعید سر روضه وال ویکتعداد دیگر.

عبدالله بختانی تا ریدر چهارم به آموزش انگلیسی نزد محمد عمر قریشي معلم در پغمان پرداخته بود. استادن ادبیات پښتو را چنین معرفی نموده اند: استاد گل پاچا الفت ، استاد قیام الدین خادم و استاد عبدالروف بینوا. لسان و ادبیات روسي را در پوهنتون دولتي لومونوسوف در مسکو فراگرفته بودند، همچنان درین پوهنتون میتود تدریس زبان، تهیه مواد درسي و اصول ترجمه راطی چند دوره کورس اختصاصی باموفقیت تکمیل نموده بودند وترجمان موفق لسان روسی بودند. سرمحقق بختانی بیشتر زنده گی خود را مصروف خدمت در موسسات علمي ، تعلیمي ، مراکز تحقیقی، ادبي و ژورنالیستي گذرانیده، از آن جمله ۲۳ سال در پښتو ټولنه و ١٤ سال در اکادمی علوم افغانستان کار نموده بودند.

او برای بار نخست بتاریخ یازده حمل سال ١٣٢٥ بحیث مامور دولت درولایت ننگرهار در بست ١١ اداره معارف مقرر، وبعد درسال ١٣٢٦ ش. در مدیریت مطبوعات ننگرهار وبعد بحیث استاد کورس تدریس لسان پشتو کار نمود. درسال ١٣٣١ ش. مدیر مسئول جریده زیري وعضو مسلکی پښتو ټولنه شد. از ١٣٣٤ ش. تا ١٣٣٩ معاون مدیرمطبوعات ننگرهار وبعد مدیر و همچنان آمر کورس آموزش زبان پشتوبود ، مدتی مدیر مسئول مجله ی (اتحادمشرقی) ، رئیس مطبوعات و به تعقیب آن عضو ریاست مسلکی نشرات گردیده، همچنان وظیفه ی ریس اطلاعات وفرهنگ ننگرهار ومدیر مجله ی ننگرهار بودند.درسیال ١٣٣٩ ش. عضو مسلکي انجمن پشتو برگزیده شد . مدتی مدیر عمومی ادبیات لسان پشتو درین انجمن و بعد معاون رئیس ودر ١٣٥٤ش. رتبه علمی څېړندوی را اخذ کردند. ایشان مدتی مدیر اخبار هیواد دروزارت اطلاعات وکلتور، آمر اداره فرهنگ (فولکلور) بودند ، مدتی مدیر مجله ی پکتیا شد ، وبعد رییس اخبارهیواد و سر محرر این روزنامه بود . در سال ١٣٦٤ عضو اکاډمئ علوم افغانستان گردید ، دوسال همزمان با عضویت در اکادمی علوم افغانستان معاون انجمن نویسنده گان وشعرا بود . در سال ١٣٧٣ ش. تقاعد گردید. خدمتگار بختانی در پوهنتون کابل در تدریس تاریخ ادبیات پښتو نیز خدمت نموده است . درسال ١٣٨٢ ش. مدتی بحیث مدیر مسول جریده ی "افغان یووالي" ودر همان سال، تقاعد شان رفع و دوباره بحیث عضو اکادمی علوم بنا بر اشدضرورت به وظیفه تحقیق علمی ادامه دادند. در سنبله ی ١٣٨٥ ش ازین اداره به رتبه علمی سرمحقق تقاعد اخذ نمود. درین سال هشتادمین سالگرد تولد شان از طرف اکادمی علوم تجلیل گردید .ایشان یک دانشمندمشهور و شناخته شده درمنطقه، استاد تاریخ ادبیات، محقق، شاعر، ژورنالست ورزیده و چهره ی نامدارفرهنگي وشخصیت ملی بودند.

اشعار و نوشته های شان به زبانهای دري/پارسی، پشتو و روسی است. اززبان عربی و روسی اثار و ترجمه های باارزش از ایشان بجا مانده است. مقالات شان به تعداد زیاد بوده ولی کتب مستقل علمي و ادبي- تخلیقی وتالیفات و تراجم شان به صد عنوان میرسد. ایشان در تعدادی زیادی از مجالس علمی ، سیمینارها ، سمپوزیمهاو کنفرانسهای ملی و بین المللی سهم فعال اداه نموده اند. استاد بختانی سفرهای علمی به پاکستان ، هندوستان ، عراق ، تاجکستان ، اوزبکستان ، قزاقستان ، روسیه ، بیلا روس ، اوکرائین ، گرجستان ، ارمنستان ، ملداویي، جرمني، فرانسه، هالیند، بلجیم، پولیند، چکوسلواکیا داشتند. به زبانهای پښتو، دري/پارسی، عربی و روسی تسلط کامل دارشتند، انکلیسی را تا اندازهي میدانستند، ولی کدام اثری به زبان انگلیسی ندارند. تمام آثار شان به زبانهای پښتو، دری، عربی و روسي اند.

در سال ١٣٨٥ ل. به سفر حج رفتند و این فریضه را ادا کردند، بعد در ١٣٩٠ غرض ادای عمره به عربستان سفرکردند. درسال ۱۳۹۴ برای بار دوم به ادای عمره پرداختند.

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولئ

تا سن نودوسه سالگی با شوق و ذوق تمام مطالعه، نوشتن و تحقیق را ادامه داند، و در خدمت علم و ادب بودند. در زمستانها و بهار هرسال به جلال اباد میرفتند. استاد عبدالله خدمتگار بختانی در ماه عقرب سال۱۳۹۶دچارمرییضی شدند و در اثر ان در شفاخانه ی امنیت ملي بستر گردید، ولی در ماه جدی ۱۳۹۶ل. مریضی شان به مرحله ی رسید که دگر توان نوشتن وکار علمي را ازد دست دادند.بتاریخ پنجم خوت سال ۱۳۹۶ روز شنبه ، حوالی چاشت روز به اثر مریضی به عمر ۹۳سالگي داعیه ی اجل را لبیک گفتند. (انا لله و انا الیه راجعون) . در زمره ی هزاران مقله، کتب مستقل شان قرار ذیل است:

۱. شعر او ادب – د پښتو د معاصر شعر او ادب څېړنه ، ټولونه ، سریزه او اهتمام د ۱۳۳۳ ش.

۲. د زړهٔ راز – د شعرونو لومړئ مجموعه - د ۱۳۳۵ ش> چاپ .

۳. پښتانه د علامه اقبال په نظر کې – ۱۳۳۵ ه ش .

۴. میرزا عبدالرحیم رحیمی (احوال و اشعار) بزبان دری – ۱۳۳۵ هـش.چاپ دوم با افزونی ها _ ۱۳۸۰ ش .

۵. پښتني خویونه - ادبي څېړنه - ۱۳۳۵ ش .

۶. د ملنګ جان خوږې نغمې – ټولونه ، سمون ، سریزه او ترتیب – ۱۳۳۵دوهم چاپ له زیاتونو سره- ۱۳٤۸ ش .

۷ . راز - د شعرونو دوهمه مجموعه _ ۱۳٤۲ ش .

۸ . پښتو کلي څلورم ټوک – درسي کتاب ، ۱۳٤٥ ش .

۹. شرنګ - د شعرونو درېیمه مجموعه - ۱۳٤٦ ش .

۱۰. توربریښ - د پښتنو ملي تاریخي شفاهي سندرې – ټولونه ، ترتیب او سریزه - ۱۳٤۷ ش . دوهم چاپ - ۱۳۸۷ هـ ش .

۱۱. د خوشحال خان خټک ربا عیات - دا کادمیک متن جوړونه - له ملګرو سره - ۱۳٤۹ ش .

۱۲. ابربهاری – مجوعه ی اشعار دري ، ۱۳٥۱ ش .

۱۳. مرغلرې -د ادبي نثرونو مجموعه -۱۳٥۱ ش .

۱۴. د پښتوپت - د لنډو د استانونو مجموعه - ۱۳٥۲ هـ ش .

۱۵. د خواجه عبدالله انصاري ژوند پیښې- د ۱۳٥٥ ش. دوهم چاپ، ۱۳۹۴ ش.

۱۶. دیونس خیبري دیوان - نقل ، سمون ، سریزه ، اکادمیک متن او اهتمام – ۱۳٥٦ش .

۱۷. دپادري هیوز کلید افغانی - سریزه ، تعلیقات او لغتنامه- ۱۳٥٦ ش .

۱۸. پښتانه شعرا ء څلورم ټوک – تذکره -۱۳٥۷ ش .

۱۹. د افغانستان سفر - له روسي نظم څخه پښتو منظومه ترجمه - ۱۳٥۷ ش .

۲۰ . پښتو چاپي آثار -ټولونه ، اوډنه او سریزه - ۱۳٥۷ ش .

۲۱. د ګلوکر – د شعرونو پنځمه مجموعه - ۱۳٥۹ ش .

۲۲. څورب او خوار - د انتون چیخوف د داستانونو ترجمه - ۱۳٥۹ ش .

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بنې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولئ

۲۳. د زړه آواز _ د شعرونو انتخابي مجموعه ۱۳٦۳ ش .

۲۴. شفق - د شعرونو مجموعه - ۱۳٦۳ ش .

۲۵. تذکرة الشعرا ء - تدوين ، سريزه او حواشي - ۱۳٦۳ ش .

۲۶. د باچا خان ليکونه لومړی ټوک - ټولونه ، اوډنه ، سريزه او حواشي - ۱۳٦۳ ش .

۲۷. زمونږ وطن د جرګو وطن - تاريخي - ۱۳٦٤ ش .

۲۸. د سولې اوآز ادئ قهرمان خان عبدالغفار خان -تذکره - ۱۳٦٦ ش .

۲۹. د بابا مشالونه - د باچا خان وجيزې - انتخاب ، ټولونه او سريزه ۱۳٦٦ ش .

۳۰. د اخلاص هديه - د خان عبدالغفار خان په باره کې شعرونه - ټولونه ، اوډنه او سريزه(۱۳٦٦) .

۳۱. د سولې او تفاهم د لياري مبلغ - دوکتور سعيد افغانی -تذکره ۱۳٦٦ ش .

۳۲. پښتانه شعرا ء پنځم ټوک - تذکره ۱۳٦۷ش .

۳۳. سوله او سلام د اسلام په رڼا کې ۱۳٦۷ ش .

۳۴. د خان عبدالغفار خان اندونه او انځورونه - ټولونه ، اوډنه او سريزه ۱۳٦۸ ش .

۳۵. د ملي ادب اوژور ناليزم خادم - د استاد قيام الدين خادم تذکره - ۱۳٦۸ش . - دوهم چاپ ۱۳۸٦ -دريېم چاپ ۱۳۸۷ ش .

۳۶.داسلام تر پردې لاندې د پاکستان اسلامي ضد ماهيت ،۱۳۶۸ ش .

۳۷. فراقنامه – منظومه- ۱۳۷۸ ش .

۳۸.ادبي سوغات ،۱۳۸۰ ش .

۳۹. زما استاد الفت - تذکره او ادب څيړنه - ۱۳۸۰ ش .

٤۰. خوشحال خان او يو څوفرهنګيالي خټک - تذکره او ادب څيړنه ۱۳۸۰ ش .

٤۱. ګلنامه - بولـله(۱۳۸۱ ش) .

۴۲. د ملي ادب او ژور ناليزم يو هير شوی خدمتګار شمس الدين قلعتکی - تذکره - ۱۳۸۱ ش .

۴۳ . ترنم دل - مجموعۀ اشعار دری - ۱۳۸۱ ش .

۴۴. ويرني - د شعرونو مجموعه - ۱۳۸۱ ش .

۴۵. خدمتګار د فقير خېل په کتب خانه کې - خاطرې او څيړنې - ۱۳۸۲ ش .

۴۶. د قرآن شريف ځينې خطي نسخې- تجويدونه ، تفسيرونه ، مفسران او مدرسې (۱۳۸۳) .

۴۷.دعلم قراءت ضابطه ،۱۳۸۳ ش .

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړيکه ټينګه کړئ maqalat@afghan-german.de
يادونه: دليکنې د ليکنيزې بڼې پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليږلو مخکې په ځير و لولـئ

۴۸. د بیاض دیوان - نقل سمون حاشیي او سریزه ۱۳۸۳ ش .

۴۹. زه ، ملنگ جان او خوږې نغمې - تذکره او خاطرې - ۱۳۸۳ ش .

۵۰. د باچا خان لیکونه -دوهم ټوک - ټولونه ، اوډنه ، سریزه او حواشي ١٣٨٤ دوهم چاپ(۱۳۸۷)

۵۱. بشریت مجبور ورنجور در آستانه هزارۀ سوم میلادی - اجتماعی سیاسی - ١٣٨٤ ش .

۵۲. پښتو پالنه او ژب څیړنه - ١٣٨٤ ش .

۵۳.حماسه ویونکی مبارز شاعر اجمل خټک - ایډیټ ، سریزه او اهتمام - ١٣٨٤ ش .

۵۴. د سید جمال الدین افغان د ژوندانه هدف (۱۳۸٥)

۵۵. د هیلي د هیلۍ سپین وزر - بدیعي ترجمې (١٣٨٦) .

۵۶.ددین ستوری مولانا نجم الدین دهډي اخوانزاده - ١٣٨٦. - ستارۀ دین مولانانجم الدین اخونزادهء هده -ترجمۀ دری محترم فضل الرحمن فاضل(١٣٨٧)

۵۷. د سپین غره په لمنو کښې - سیاسي ، ټولنیزې لیکنې ١٣٨٦ ش .

۵۸. شجرۀ پیر پټان -مرتب : غلام حبیب نوابی - تصحیح ، تنقیح، ایډیټ ، مقدمه و اهتمام١٣٨٦ ش .

۵۹. د ګلګځونو په ارمان - د څلوریزو مجموعه (١٣٨٧)

۶۰. پیر افغانان د حکیم الله تصور لیکنه - ایډیټ ، سریزه (١٣٨٧)

۶۱. بازتاب رویداد های تاریخی در سروده های ولسی پشتو - ١٣٨٧.

۶۲. دوه ادبي لیکونه - ١٣٨٧ ش .

۶۳. د کوشانی دورې ځینې یادګارونه- تاریخي، لرغونپوهنه (١٣٨٧)

۶۴. د حج سفر - کیسې او خاطرې (١٣٨٧)

۶۵. فخر افغان او افغانستان - ١٣٨٧ ش .

۶۶. د نارنج بهار -تاریخي ، ادبي ، څیړنیز او طبي - ١٣٨٨ ش .

۶۷. ابن سینا ادیب طبیب- ١٣٨٨ .

۶۸. مصایب الدخان (د تمباکو زیانونه) ، ژباړه (١٣٨٨)

۶۹. خوږې ترخې - د ادبي او انتقادي نثرونو مجموعه (١٣٣٦)

۷۰. معاصر ادیبان - تذکره (١٣٤٧).

۷۱. یودوه ګوتې کاغذ -د خدمتګار مکتوبات - (درې ټوکونه) ١٣٨٨ ش .

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولــئ

۷۲. رنگین غوندي عذاب - د اجمل ختک ژوند او فن د ۱۳۸۸کابل، دوهم چاپ ۱۳۸۹ پېښور .

۷۳. تذکره نویسئ معاصر به ارتباط شعر دری در افغانستان .

۷۴. سیدو ملنگ - موزیکال اصلاحي ډرام او د هنري موضوعات(۱۳۸۹).

۷۵. د خدمتګار یوه ادبي موندنه (کشف) - ۱۳۸۹ ش .

۷۶. د ستر خدايي خدمتګار وياړلي يادونه (۱۳۹۰)

۷۷. د خدمتګار د ژوند سفر(افتوبیوگرافي)، لومړئ دوره نازولی ماشوم – ذکي شاګرد(۱۳۹۰) ۷۸.مناجات کن فیکون ۱۳۹۰ ش .

۷۹ - د عشق سوغات ،(کمین کلیات) ، د خدمتګار په زیار (۱۳۹۱)

۸۰ - ادبي ليکني ،ليکوال : عبدالقدوس پرهیز ، د خدمتګار په زیار (۱۳۹۲) .

۸۱. د غرونو پژواک (۱۳۹۲) .

۸۲. راحت زاخیلي د ناراحتي ټولني شاعر (۱۳۹۲) .

۸۳ - ژمنی گلونه ،ليکوال : عبدالقدوس پرهیز ، د خدمتګار په زیار (۱۳۹۲) .

۸۴ . دیوان خلیفه قاسم قاسمي چهار باغي - نقل ، تنقیح، مقدمه و تعليقات (۱۳۹۲)

۸۵. تازه گلونه - د معاصرو شاعرانو د شعرونو انتخابي مجموعه ، انتخاب ، سمون او اهتمام (۱۳۹۴) دوهم چاپ(۱۳۹۶) .

۸۶. رسالۀ (تعاملات حقوقیه و جزائیه ملی نگارش عبدالرحمان پژواک ، استنساخ ، تصحیح ، تنقیح و پیشگفتار(۱۳۹۰) .

۸۷. د خدمتګار دزړه آواز (د خدمتګار د اشعارو کلیات - ۱۳۹۰)

۸۸. د ماشومانو لوبې ، ليکوال: سید محمد طاهر بینا ، د خدمتګار په زیار (۱۳۸۹)

۸۹. د خدمتګار د ژوند سفر(افتوبیوگرافي) د ویښ زلمو له کاروان سره ، دوهمه دوره ، د افغانستان دعلومو اکاډمی (۱۳۹۴)

۹۰. پښتانه شعراء، شپږم ټوک- تذکره ، د افغانستان دعلومو اکاډمی (۱۳۹۱) .

۹۱. پښتانه شعرا ، اووم ټوک - تذکره ، د افغانستان دعلومو اکاډمی (۱۳۹۱) .

۹۲- د ادب څو ستوری، په مصر کي د افغانستان د سفارت فر هنګي څانګه (۱۳۹۴) .

۹۳- د دین څو ستوري په مصر کي د افغانستان د سفارت فر هنګي څانګه ،۱۳۹۴) .

۹۴- پیر هرات خواجه عبدالله انصاري لنډه تذکره، (۱۳۹۴).

۹۵- مقایسه نثر خواجه عبدالله انصاری پیر هرات و با یزید انصاری پیر روشان (۱۳۹۵) .

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولئ

۹۶-مولانا منصور انصاری ، په مصر کي د افغانستان د سفارت فر هنګي څانګه ،۱۳۹۵.

۹۷- افغان ، افغانستان او اقبال، په مصر کي د افغانستان د سفارت فر هنګي څانګه ،۱۳۹۵ .

۹۸- شهید محمد موسی شفیق از ولادت تا شهادت ، ۱۳۹۵

۹۹- شفیق له ا مامته نه تر صدا رته په مصر کي د افغانستان د سفارت فر هنګي څانګه ۱۳۹۵

۱۰۰-دیوان سعیدی ، دیوان اشعار حضرت محمد سعید سعیدی مجددی ، تدوین ، تنقیح ، تصحیح و حواشی و مقدمه از پروفیسور عبدالله بختانی خدمتګار (۱۳۹۶).

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکني د لیکنیزي بڼي پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکي په ځیر و لولـئ